

Stipe Jurič, *Biser biblijske mudrosti: Mudrost lijepa govora u Knjizi Sirahovoj*, Biblioteka Teološke rasprave i komentari, Knjiga 12, Glas Koncila, Zagreb, 2010, 330 str., 21x13 cm

Knjiga Sirahova u Jamnji u drugoj polovici prvoga stoljeća nije imala sreće. Isto tako, nešto ranije, nije imao sreće ni grad Jeruzalem. Što povezuje ta dva susljedna događaja?

Naime 70. godine Jeruzalem je pao u osvajačke ruke. Tit F. Vespazijan je sa svojim legijama opustošio Sveti Grad, do temelja uništio Hram. Reljef na Titovu slavoluku u Rimu prikazuje rimsku pobjedničku povorku. Među zaplijenjenim vrijednostima koje nose pobjednici ističe se Menora. Grad je opet podigao Hadrijan u 2. stoljeću, ali mu je promijenio ime u Aelia Capitolina. Ime Jeruzalem trebalo je biti zauvijek zaboravljeno.

Ulogu Jeruzalema za židove, tijekom šezdesetak godina, sve do ustanka Bara Kohbe, preuzelo je mjesto Jamnija (hebr. Yavneh), nedaleko od Jafe. Pod vodstvom R. Yohanana ben Zakkaia, pa zatim R. Gamaliela II (Tosef., Ber. 2, 6), uspostavljen je Sinedrij u Jamnji.

Najdalekosežnija odluka koja je donesena u Jamnji je konačan popis knjiga hebrejske Biblije. U tom popisu jamnjskoga »reduciranog kanona« (M. Hengel) nije bilo mjesta za Knjigu Sirahovu. »Nestala« je zatim i zaboravljena i na izvornom jeziku. Tek krajem 19. stoljeća u kairskoj genizi, i kasnije u Kumranu, otkriveni su rukopisi te knjige na hebrejskom. Razlog njezina neprihvatanja u hebrejski kanon nije prema tome bio njezin »grčki« jezik, nego nešto drugo. Stipe Jurič, profesor biblijskih znanosti na Papinskom sveučilištu sv. Tome Akvinskog (Angelicum) u Rimu, sugerira da je ta knjiga bila »odbačena« »zbog sadocejskih tendencija njezina autora« (str. 127, v. niže).

Upravo o tom »zabranjenom« (usp. str. 126, v. niže) svitku pojavilo se nedav-

no na hrvatskom jeziku monografsko djelo »Biser biblijske mudrosti: Mudrost lijepa govora u Knjizi Sirahovoj«. Riječ je o najnovijoj knjizi spomenutoga rimskog profesora S. Juriča. Iako joj podnaslov glasi »Mudrost lijepa govora u Knjizi Sirahovoj«, ona svome čitatelju pruža puno više: predstavlja mu »mudrost lijepa govora« biblijskog mudraca u mudrosnom okružju iz kojega je proizišla Knjiga Sirahova.

Knjiga »Biser biblijske mudrosti...« ima dva dijela, s pet poglavlja. Nakon Uvoda (str. 5–8), prvi dio knjige, koji ima dva poglavlja, nosi naslov »Pouka o lijepu govoru u istočnjačkoj mudrosti« (str. 9–73). Piščeva je namjera da na tim stranicama pokaže kako mudrost, taj »božanski dar« (str. 23), ne spada u »monopol nijednoga naroda« (str. 11). Ona je biblijska i izvanbiblijska, ima »međunarodno i međureligijsko obilježje« (str. 11). Na mudrosnim uzorcima stare mezopotamijske i egipatske književnosti autor ukazuje na svrhu mudrosti u tim kulturama, s kojima su biblijski pisci bili u stalnom i bliskom doticaju. Zahtjev mudraca iz tih civilizacija bio je »odbacivanje laži« (str. 26), te je svrha njihove mudrosti zapravo bila istina.

U drugom dijelu knjige, pod naslovom »Pouka lijepa govora u Knjizi Sirahovoj« (str. 74–302), autor se iz mezopotamijskog i egipatskog svijeta spontano »ušetao« u Bibliju. Za ovaj dio je rezervirao tri cijela poglavlja (3, 4. i 5). Profesor Jurič je spretan metodičar i didaktičar. Nije izravno zakoračio u Sirahov mudrosni svijet. Otvorio mu je prvo uži biblijski kontekst, u izričaju i praksi. Zato je naslov ovoga (3) poglavlja »Biblijski mudraci i svakidašnja upotreba riječi« (str. 77). U vezi s ondašnjom interpretacijom biblijske mudrosti autor konzultira Filona Aleksandrijskog i rabinsko židovstvo.

Čitatelj ove ukusno opremljene knjige ima s pravom dojam da je na putu s iskusnim biblijskim stručnjakom, prvo

kroz Mezopotamiju i Egipat, zatim kroz neposredni biblijski svijet, da bi konačno u 4. poglavlju stigao do samoga Siraha. U tom poglavlju otkriva mu se upravo svijet Sirahove mudrosti. Ona je »suma Izraelove književne i religiozne mudrosti« (str. 104). Mudrost toga »posljednjeg mudraca i prvog pismoznanca« (str. 111) predstavlja »zrcalo židovske etike« (str. 130).

Završno, najopsežnije, peto poglavlje hrvatski je bibličar izoštreno posvetio jednoj Sirahovoj mudrosnoj temi, jeziku, točnije »izopačenosti jezika« (str. 152). Cijelo poglavlje je zapravo analiza Sir 28, 13–26, u tri dijela. Prvi dio govori o »proklinjanju izopačena jezika« (str. 154), drugi o »udarcima jezikom« (str. 205) koji »lome kosti« (str. 213). Treći dio petog poglavlja, kruna cijele knjige, nosi naslov »Samonadzor nad govorom« (str. 278). Čovjek, prema Sirahu, mora svojim riječima načiniti »mjerila i utege, ustima vrata s prijevornicom« (str. 293).

U Zaključku (str. 300–302) knjige, u želji za kršćanskom životnom primjenom Sirahove mudrosti, bibličar Jurič podsjeća na pisca Jakovljeve poslanice, koji se nadahnjuje Sirahom i koji je začuđen kontrastom između »čovjekove sposobnosti da ukroti svakovrsne zvijeri (...) i nesposobnosti da obuzda jezik« (str. 302). »Nadzor i uljudnost govora«, zaključuje Jurič, daju »pečat kršćanskome životu« (str. 302).

Za koga je napisana knjiga »Biser biblijske mudrosti...«? Iako je ona djelo biblijskog stručnjaka, čitljiva je zbog razgovijetna stila i privlačna zbog raskošne izražajnosti. Čitljiva je također, to se mora zamijetiti, zbog kvalitetnoga tiska i praktičnoga formata.

Juričevom knjigom rado će se služiti intelektualac, posebno bibličar, teolog i student teologije jer je priređena u skladu sa znanstvenim normama izlaganja i pisanja. Prvenstveno za njih, pretpostav-

ljam, autor je naveo bogatu literaturu (str. 305–324). Tom je knjigom studiozni čitatelj dobio kvalitetan uvod u Knjigu Sirahovu, i to s kontekstom, ne samo s biblijskom nego također i s mezopotamijskom i egipatskom mudrosnom književnošću.

Istu knjigu moći će s užitkom čitati brojni obrazovani čitatelji kojima nije specijalnost ni Biblija, ni teologija. Uz par iznimaka (npr. str. 280), neće im pri tome »smetati« ni navodi na grčkom (ukoliko ne znaju grčki), budući da ti citati služe piscu uglavnom da bi ukazao na snagu mudrosnoga izričaja te grčki izraz prate obično jedan ili više hrvatskih izričajnih ekvivalenata.

Knjiga dominikanca S. Juriča »Biser biblijske mudrosti...«, otvara dakle svoje stranice veoma širokom kulturnom čitateljstvu. Uz navedene razloge, to je točno i zbog aktualnosti i Sirahove mudrosti, i Juričeva djela o njoj. U tom smislu prof. Jurič već na početku svoje knjige podsjeća: »Također u naše moderno vrijeme i, rekli bismo, civilizirano doba mnogi ljudi bezobzirno lažu i kleveću« (str. 5). Zatim ugledni znanstvenik, misleći usporedno na današnje i na Sirahovo vrijeme, skoro citira Koheleta: »Nema ništa novo pod suncem« (Prop 1, 9; usp. str. 6). Nema zaista ništa novo, osim što se suvremena »izopačenost jezika« (str. 152), posredstvom elektroničkih medija, može čuti nemjerljivo jače i dalje nego nekada, te stoga čini daleko razornije ruševine, »lomi kosti i ubija« (str. 313). Zbog suvremenosti svoje poruke, »biser hebrejske mudrosti« (str. 7), djelo mudraca Siraha, koje, kao hebrejski svitak, nije imalo sreće u jednom trenutku povijesti, aktualnije je danas nego što je bilo u vremenu svoga postanka.

Pero Vidović